

Az Apáczai Csere János Gyakorló Általános Iskola pedagógus etikai kódexe

Bevezető

A pedagógus a lelkiismeretétől vezérelt személy. Mint ilyen, azt igényli, hogy – legalábbis viszonylagosan – bizonyos lehessen cselekedetei helyességében. E kódex olyan normákat kíván rögzíteni, amelyek jogi eszközökkel nem, vagy csak kevéssé foghatók meg, de etikai értelemben megragadhatók. Az a pedagógus, aki ezeket megtartja, nyugodt lelkiismerettel, jó közérzettel élhet.

A kódex megalkotásának az a célja, hogy a megegyezésen alapuló szabályok elfogadása, valamint a velük való azonosulás révén erősítse a pedagógusaink belső összetartozását, s ezáltal társadalmi megbecsültségét, és hogy igazodási pontokat nyújtson olyan helyzetekben, amelyek nem szabályozhatók pusztán jogi eszközökkel.

1. A szakmai etikai kódex érvényességi köre

A kódex érvényességi köre kiterjed minden olyan pedagógusra, akiknek az oktatásról szóló törvény által meghatározott pedagógiai képesítése van, és hivatását az Apáczai Csere János Gyakorló Általános Iskolában (Nyíregyháza, Erdő sor 7., OM azonosító: 033416) gyakorolja. Minden pedagógusra csak annyi vonatkozik belőle, amennyi a betöltött munkakörére értelemszerűen érvényes. Az intézménnyel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatban álló pedagógusokra nézve ajánlásnak tekinthető. A kódex hasznosan informálja a diákokat és a szülőket.

1.1. A pedagógus helye a társadalomban

- 1.1.1. A pedagógus szabad állampolgár, akit valamennyi ezzel járó jog megillet, ezekben nem korlátozható. Önmagát korlátozni köteles: a társadalmi szerepvállalásait időben és térben határozottan el kell különítenie iskolai nevelőmunkájától.
- 1.1.2. Kívánatos, hogy tudásával és a szakmai pedagógiai szervezetekben kifejtett tevékenységével maga is hozzájáruljon a nevelésügy fejlődéséhez.
- 1.1.3. Értelmiségi életvitellel ellentétes szerepkörre nem kényszeríthetők. Szerepükhöz életvitelükkel és erkölcsiségükkel – saját egyéniségük vállalása és megmutatása mellett – méltóaknak kell lenniük.

1.2. Munkája és személyisége

- 1.2.1. A pedagógus munkájának lényege az, hogy tudását átadva, és a tanítványaiban rejlő képességeket kibontakoztatva hozzásegítse a tanulókat az iskola pedagógiai programjában (2.3.10.1.) megfogalmazott konstruktív életvezetés eléréséhez, miszerint egyénileg is eredményes és közösségi szempontból is értékes lehet.
- 1.2.2. E munkafolyamatban a pedagógus teljes személyiségével vesz részt, és tanítványainak is teljes személyiségére hat.
- 1.2.3. A tanítványokra való hatni tudás a pedagógus legfontosabb személyiségvonása. Ezért fontos, hogy cselekedetei hitelesek legyenek.
- 1.2.4. A nevelés nem lehet eredményes akkor, ha a nevelőből hiányoznak a következő személyiségjegyek: emberszeretet, lelkiismeretesség, türelem, empátia, önzetlenség, a másság elfogadása, áldozatkézség, önismeret, önkontroll és a felelősségvállalás. Értékei között szerepel a hazafiság, a nemzeti kultúra, a magyar nyelv és a hagyományok ápolása, a művészetek tisztelete.
- 1.2.5. Az iskolákban a tanítványokat nem egyetlen pedagógus részéről, hanem a pedagógusok együttesétől éri a hatások. A pedagógiai munka, amely az oktatás fejlődése során együttes tevékenységgé alakult, korrekt szakmai és munkatársi együttműködési készséget követel meg az egyes pedagógusoktól.

- 1.2.6. A pedagógus tanítványainak vezetője. Éppen ezért nem hiányozhatnak belőle a legfontosabb vezetői személyiségvonások: a döntésképeség, a kreativitás és az optimizmus, a határozottság és a rugalmasság, a nyíltság, a tudatosság, a szervezőkészség és az igazságérzet.
- 1.2.7. A pedagógus alkotó értelmiségi. Természetes igénye, életformája az állandó tanulás és a környezet, a társadalom életének alakításában való alkotó részvétel. Lépjen fel az erkölcsi romlás ellen. Saját problémáinak kezelésében is mintaadó.
- 1.2.8. Politikai szerepvállalásait időben és térben határozottan elkülöníti a nevelőmunkájától.
- 1.2.9. A pedagógus felismeri, és személyes megnyilvánulásaival képviseli a természettisztelő magatartást, a környezettudatos életvitelt. Napi tevékenységében, a hivatás konkrét gyakorlása során közvetlen és tágabb környezetéhez való viszonyában tudatosságot és felelősséget tanúsít a természet és a társadalom harmóniája, fenntarthatósága iránt. Az iskolai és az iskolán kívüli nevelési helyzetekben szakmai-etikai kötelezettségének tekinti a környezetbarát életvitel képviselését. Vonatkozik ez olyan konkrét területekre, mint például a természettisztelő magatartás, a nyersanyagok, az erőforrások, az energia és a hulladék kezelésének ökológiai meghatározott kultúrája, a társas környezet harmóniájának elősegítése.
- 1.2.10. A pályára alkalmasnak az tekinthető, aki készen mutatkozik az említett személyiség-és magatartásformák elsajátítására, illetve kialakítására.
- 1.2.11. A pedagógus – mint minden ember, tévedhet, hibázhat, de a hibák megelőzése, illetve kijavítására való törekvés etikai kötelessége.

2. A pedagóguspálya

- 2.1. A kezdőkkel való törődés nemcsak az iskola- és munkaközösség-vezetők, hanem az egész tantestület dolga. Az a pedagógus, akit figyelmesen, gondoskodással fogadtak mint kezdőt, idősebb korában ugyanígy fog cselekedni a fiatalokkal.
- 2.2. A pedagógus csak szakmai fejlődésének eredményeként, választás, felkérés vagy pályázat révén válhat munkaközösség-vezetővé, szakvezetővé, szaktanácsadóvá, pedagógiai szakértővé, iskolavezetővé vagy egyéb tisztségviselővé. E tisztségek viselése szakmai elismerés. Vállalásukban a munkáltató nem akadályozhatja a pedagógust, sőt az előrehaladást ösztönöznie kell.
- 2.3. A pályán történő előrehaladást és fejlődést meghatározott, adományozható címekkel, és ezeknek megfelelő javadalmazással szükséges elismerni.
- 2.4. Vezetői (igazgatói) beosztásra azok vállalkozhatnak, és ezzel azok bízhatók meg, akik a szakmai-pedagógiai tudáson kívül vezetési ismereteket is szereztek, és vezetésre emberileg alkalmasak.
- 2.5. A pályán hosszú időt végigszolgáló pedagógus méltó visszavonulásáról gondoskodni elsősorban az iskolafenntartó és az intézményvezető dolga, de valamennyi pályatárs lelkiismereti kötelessége. A nyugállományba vonult pedagógust az aktívéhoz hasonló tisztelet és megbecsülés övezi. A megszerzett, kiérdemelt címeket joggal viseli.

3. Kapcsolatok

3.1. Kapcsolat a tanítványokkal

- 3.1.1. A pedagógus kapcsolata a diákokkal mester-tanítvány kapcsolat. Ebben azonban nem lehet hideg, elutasító, nem szabad a formai fegyelmet előtérbe állítani. Arra törekszik, hogy meleget sugárzó, elfogadó, elsősorban a gyermek testi, szellemi, erkölcsi növekedését előmozdító, önmegvalósítását szem előtt tartó, azt segítő nevelő legyen. Vezető szerepét a gyermeki személyiség tökéletes tiszteletével, és a tanítványok kezdeményező hajlamának tág teret adva tölti be.
- 3.1.2. Kívánatos, hogy a nevelőtestület az erkölcsi kérdéseket, az értékeket tekintve azonos szellemben, egységesen lépjen fel.
- 3.1.3. A különböző egyéniségű pedagógusok a hangnem, a módszer, az eljárások és a stílus széles skáláját képviselhetik. A személyiség hitelessége érdekében ezeket a nézeteket el kell fogadni.
- 3.1.4. A nevelők egységesen lépnek fel az ember méltósága, a munka tisztelete, megbecsülése, valamint a műveltségnek és az igazságosságnak mint feltétlen értékeknek képviselésében. Ez az alapja a tanulók értékelésének is. A tanuló saját

képességeihez viszonyított legjobb munkavégzése, őszinte érdeklődése lehet dicséretes. A fegyelmezés alapja a munkafegyelmet és a közös tevékenységet zavaró, valamint saját vagy mások fejlődését gátló, romboló cselekedetek megítélése.

- 3.1.5. A szaktárgyi értékelésben is érvényesüljön a tanuló képességeihez viszonyított jó teljesítmény! Az egyes szakterületek tárgyi tudásanyagából természetesen nem tehetünk engedményeket, de a szeretetteljes kapcsolaton alapuló értékelés még rosszabb jegyek estében is biztató lehet. Az osztályozás nem helyettesítheti az értékelést.
- 3.1.6. A pedagógus pozitív érzelmekkel fordul tanítványaihoz, egész személyisége ezt sugározza. Saját egyéniségét, meggyőződését vállalja fel, de semmiféle eszközzel nem kényszeríti rájuk. Magánéleti vagy közéleti problémáit nem viszi be a diákok közé.
- 3.1.7. Tanítványaival intim kapcsolatot nem létesít.
- 3.1.8. A pedagógus a diákokat nem alázza meg, testi fenyítést nem alkalmaz, nem gúnyolja őket. Saját tanítványait vagy az iskola növendékeit magáncéllal munkára nem készíti.
- 3.1.9. Saját tanítványait anyagi ellenszolgáltatásért külön nem tanítja.
- 3.1.10. Kívánatos, hogy a pedagógus saját gyermekét ne tanítsa.

3.2. Kapcsolat a szülőkkel

- 3.2.1. A pedagógusok és a szülők egyenrangú személyek. Ez csak egyetlen területen, a pedagógiai kompetencia területén aszimmetrikus, itt – szaktudása alapján – a nevelő vezető szerepe érvényesül.
- 3.2.2. A szülőkhöz fűződő kapcsolat alapja az első találkozástól kezdve a kölcsönös tisztelet és megbecsülés. Ezt a közös cél – a tanuló képességeinek és személyiségének kifejlesztése – egyre tartalmasabbá teszi.
- 3.2.3. A gyermek létszükséglete a szülői szeretet. A nevelő támogatja a szülőt abban, hogy ezt a szeretetet minél jobban éreztesse a gyermekkel. Segíti az okos szeretet kifejlesztésében. Eközben mindkét szó fontosságát szem előtt tartja, nyomatékosítva, hogy itt egyensúlynak kell fennállnia.
- 3.2.4. A több szülővel folytatott megbeszéléseken a pedagógus csak az egész tanulócsoportot érintő kérdéseket, gondokat, és a soron következő feladatot tárgyalja meg. Elmondja a szülőknek, hogy az adott esetben, véleménye szerint, hogyan tudnak segíteni. Megérteti a szülőkkel, hogy az iskolát a gyerek érdekében tisztelniük kell, különben értelmét veszti az egész tevékenység.
- 3.2.5. Az egyéni beszélgetések során is a gyermek iránti szeretet a mérvadó. Először kiemeljük, hangsúlyozzuk a dicsérhető pontokat, majd a javítandókat úgy adjuk elő, hogy a szülő érezze a kibontakozás perspektíváját, ismerje fel, hol tud segíteni.
- 3.2.6. Fogadóórákon, a tanár biztosítja a szülőknek azt a jogát, hogy a gyermekről teljes körű információt kapjanak. Erre minden alkalmat szívesen felhasznál.
- 3.2.7. A különféle pénzgyűjtések csak a szülők teljes körű egyetértésével történhet. A pénz felhasználásáról pontos elszámolás készül a szülőknek.
- 3.2.8. A pedagógus a tanulóktól – szüleiktől – nem fogad el olyan ajándékot, amely értékénél vagy az ajándékozás módjánál fogva lekötöttséghez vezethet. Ösztönzi ugyanakkor a diákokat – ha kell, a szüleiket is – arra, hogy a jeles napokat elsősorban az érzelmek kinyilvánításával, és ehhez kapcsolódó apró figyelmességgel tüntethetik ki.
- 3.2.9. A szülők munkáját saját céljaira nem veszi igénybe. A szülők iskolai munkavégzése is csak a legszükségesebb esetben indokolt.
- 3.2.10. A szülők anyagi helyzetének ismeretében, ahol szükséges, kezdeményezi a szociális gondoskodást.
- 3.2.11. A pedagógus a szülők között nem tesz különbséget, kapcsolataik egyenlők.
- 3.2.12. A szülőkkel kialakított jó kapcsolat jelentősen segíti a pedagógus munkáját. A konfliktushelyzetek személyes találkozás útján történő megoldása az érintett felek együttes részvételével lehet csak eredményes.

3.3. A hallgatói képzés és önképzés

- 3.3.1. A Nyíregyházi Főiskola hallgatóit a gyakorlati képzéseken a szakvezetőknek a következőkkel kell felruházniuk:

- a.) a választott szakterület(ek) tudományos igényű ismeretével, és a tudomány önálló művelésének készségével;
- b.) az ember ismeretével;
- c.) a pedagógusmesterség ismereteivel és gyakorlatával, a hivatás iránti elkötelezettséggel;
- d.) az általánosan művelt értelmiségi szükséges ismereteivel.

A képzés szerves részét alkotja a gyakorlóiskolai gyakorlat.

- 3.3.2. A pedagógus pályája során harcol az elszürkülés, a rutinból végzett munka ellen. Ennek megfelelően a munkája során állandó önképzéssel gyarapítja tudását.
- 3.3.3. Az önképzés nem helyettesíti a szervezett továbbképzést, amelyben a pedagógus hétvévenként köteles részt venni.

3.4. A pedagógusok egyéb szakmai kapcsolatai

- 3.4.1. A nevelőtestület együtt hat a diákokra. Ők és szülei az iskoláról, mint a nevelők együtteséről alkotnak véleményt. Az egyes pedagógus nevelő hatását megsokszorozza a többieknek – vele azonos irányú – együttes hatása, az ellentétes hatások azonban könnyen kiolthatják egymást. A nevelőtársak iránti figyelem tehát nélkülözhetetlen, és alapvető etikai követelmény. Az intézményes nevelés “csapatmunkájában” megengedhetetlen, hogy egyes pedagógusok sokkal szigorúbbak vagy sokkal engedékenyebbek legyenek társaiknál.
- 3.4.2. A kollégákkal kialakítandó kapcsolatban létfontosságú, hogy kellő figyelemmel, megbecsüléssel és jóindulattal forduljanak egymás felé a pedagógusok. A kollegális munkakapcsolat még nem baráti, de azt megközelítő őszinte és tiszteletteljes viszony. A pedagógus önbecsülése mellett a társait is becsüli, hibás megítélésükhöz nem járul hozzá. Érdeklődik munkájuk és eredményeik iránt, és saját tapasztalatait megosztja velük.
- 3.4.3. Nyitottan fogadja a nevelőtársak szakmai észrevételeit. Maga is hangot ad szakmai megállapításainak. A szakmai vitákat a tárgyszerűség és a tolerancia jellemzi, az indulatoknak nincs helyük.
- 3.4.4. A pedagógusok kiállnak egymásért a diákok, a szülők és a külvilág előtt mindaddig, amíg a másik szakmai vagy etikai hibája be nem bizonyosodik. Az a pedagógus viszont, aki ilyen vétséget követ el, elvtelenül nem védhető. Az egymás melletti jogos kiállítás, és a pedagógustársak iránt kinyilvánított megbecsülés a pedagógusszakma társadalmi elismertségét is erősíti.
- 3.4.5. Az egyes diák fejlődéséért a legtöbb iskolában az osztályfőnök felel. Ő hangolja össze nevelőtársai munkáját, kezdeményezi és szervezi az állandó információcserét. Társainak azonban nem felettese, hanem egyenrangú partnere, de nem helyénvaló, hogy nevelési kérdésekben nélküle járnak el. Az osztályfőnök ugyanakkor nem élvezhet “kizárólagos” jogokat a tanítványai felett. Tudomásul veszi, ha esetenként kollégához kötődnek erősebben a gyerekek.
- 3.4.6. A pedagógusok tiszteletben tartják egymás magánéletét, világnézetét és politikai meggyőződését.
- 3.4.7. Az iskolának minden dolgozója hatással van a tanítványokra. Az adminisztratív és a technikai dolgozók is pedagógiai kapcsolatban vannak velük. A pedagógusok és az egyéb dolgozók kapcsolata a diákok szemében mintája lesz a társadalmi érintkezésnek. E munkakapcsolatokat is a másik embernek járó tisztelet és megbecsülés hatja át.
- 3.4.8. A pedagógusoknak más oktatási szakemberekkel (szaktanácsadókkal, szakértőkkel, pszichológusokkal, hitoktatókkal, a fenntartó és az oktatásirányítás szakembereivel, kutatókkal, stb.) és az iskolavezetőkkel való kapcsolatát a tárgyilagosság, a szakmai őszinteség, a kölcsönös bizalom és tisztelet jellemzi.
- 3.4.9. A vezető és vezetett kapcsolatát a korrektség, a tárgyilagosság, az őszinteség, a kölcsönös bizalom és tisztelet jellemzi.
- 3.4.10. A pedagógusok egyéb szakmai kapcsolataiban az értékek tisztelet, a fejlődés iránti fogékonyság és a pedagógushivatás iránti elkötelezettség dominál.

4. További etikai követelmények

- 4.1. A pedagógus csak olyan ismereteket közvetíthet tanítványainak, amelyeknek igazságáról meg van győződve, azaz nem vezetheti félre, nem csaphatja be őket.
- 4.2. Semminemű olyan tevékenységet nem fejtheti ki vagy nem kezdeményezhet, amely káros hatással lehet tanítványai lelki vagy testi épségére. Különös tekintettel kell lennie e vonatkozásban a gyerekek életkorára, fejlődő személyiségükre és szervezetükre.
- 4.3. A pedagógiai kapcsolat következtében kialakult helyzetüket a pedagógusok semmiféle jogtalan előny megszerzésére nem használhatják fel.
- 4.4. A nevelői tevékenységük közben szerzett magántermészetű információkkal kapcsolatban titoktartási kötelezettségük van. Ilyen információkat csak a gyermek érdekeit szem előtt tartva adhatnak tovább, csakis olyan személy(ek)nek, aki(k) ezeknek birtokában várhatóan eredményesebben tud(nak) majd cselekedni a gyermek érdekében.
- 4.5. Az iskola belső életével kapcsolatos információk szolgálati titokként kezelendők illetéktelen személyek, csoportok, illetve a kívülág előtt.
- 4.6. A titoktartási és az információ átadására vonatkozó kötelezettség közötti ellentmondást a pedagógusok az emberi méltóság tiszteletben tartásával, saját etikai és szakmai belátásuk alapján, konkrét esetekben hozott egyedi döntésekkel oldják fel.
- 4.7. A pedagógusok sem tetteikkel, sem nyilatkozataikkal nem csorbíthatják alaptalanul saját intézményük és szakmájuk jó hírét.
- 4.8. Pedagógiai kutatás és kísérlet csak abban az esetben végezhető, ha annak a tanítványokra nézve káros hatása vagy utóhatása kizárható. Az iskolában folyó bármilyen kísérletről a diákokat és a szülőket előre tájékoztatni kell, és a feltételekben velük meg kell egyezni.
- 4.9. A nevelés, az oktatás és az iskola szervezet dokumentumai (helyi tantervek, tantárgyi programok, tankönyvek, oktatási segédesszközök és iskolai szabályzatok) ugyanúgy szellemi alkotómunka termékei, mint a tudományos, művészeti vagy publicisztikai alkotások. Ezért felhasználásuk vagy adaptálásuk csak az alkotóval történt előzetes megegyezés alapján, illetve a tudományos munkákra vonatkozó normák szerint lehetséges.
- 4.10. A pedagógiai kutatásokat és kísérleteket a projekt vezetője szakszerűen köteles dokumentálni, s az eredményeket időről időre nyilvánosságra hozni.

5. Az etikai bizottság

- 5.1. Az etikailag vitatható kérdésekben az etikai bizottság illetékes véleményt mondani.
Az etikai bizottság választás útján szerveződik. A háromfős bizottság tagja egy-egy pedagógus úgy, hogy képviseltetve legyen a felső- és az alsó tagozat, valamint a napközi. Tagjaik legalább tízéves szakmai gyakorlattal rendelkezzenek az intézményben, pályájukon semmiféle esetben nem érte őket elmarasztalás, és élvezik a nevelőtestület kétharmadának bizalmát.
- 5.2. Az etikai bizottság jogköre annyi, hogy az érintettek meghallgatása és a vonatkozó dokumentumok tanulmányozása után véleményt mondanak etikai kérdésekben, s azt a nevelőtestület körében nyilvánosságra hozzák. Összehívását írásos formában, az iskola igazgatójához beadva az iskola bármelyik munkavállalója kezdeményezheti. Az etikai tisztaság feletti örökösükkel védelmet is nyújtanak, csökkentve a pedagógusok olykor tapasztalható kiszolgáltatottságát.
- 5.3. Megválasztása és működése saját működési szabályzat alapján történik, melynek elfogadása a nevelőtestület hatásköre többségi szavazással.

6. Záró rendelkezések

- 6.1. Az Apácza Csere János Gyakorló Általános Iskola etikai kódexe a 2006/2007-es tanév első napján lép életbe.
- 6.2. Az Apácza Csere János Gyakorló Általános Iskola etikai kódexét a nevelőtestület kétharmados többséggel fogadhatja el.
- 6.3. Az intézmény etikai kódexét az új munkatársakkal felvételük előtt meg kell ismertetni.

7. Záradékok

7.1. Az Apáczai Csere János Gyakorló Általános Iskola etikai kódexével kapcsolatban az intézmény iskolaszéke véleményt nyilvánított, javaslatokat tett és kifejezte egyetértését.

Nyíregyháza, 2006. március 13.

Liptákné Szabó Rita
az Iskolaszék elnöke

7.2. Az Apáczai Csere János Gyakorló Általános Iskola etikai kódexét a nevelőtestület 2006. március 16-án elfogadta.

Nyíregyháza, 2006. március 16.

Bodnár Mihály
igazgató